

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XXVI.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

talla, *animatum vegetans, plantæ; sentiens, bruta; rationale, homo; atq; sic à summo genere ad species infimas devenitur.*]

7. Methodus Analytica est, quæ procedit à fine ad principia, à compositis ad simplicia.

Talis est in disciplinis practicis, utpote Ethica, Medicina, Architectonica, aliisq; artibus operatricibus.

[*Finis enim primum est operationis principium & mensura omnium mediorum, qua in tali disciplina docenda sunt. Intellectus enim operationis incipit à fine. Sic in Ethicis incipit Aristoteles à fine nempe felicitate seu summo bono. 2. Subiectum ponit, in quod finis introducitur, nempe appetitum hominis seu voluntatem & intellectum. 3. media tractat, per qua ad finem illum pervenimus, nempe virtutes intellectivas & morales, qua ordine suo proponuntur & explicantur. Ceterum de proprietatibus Methodi Synthetica & Analytica pluribus differentem vide Zabarellam l. de trib. præcogn. c. 1. 2. 3. &c.]*

Hac de Methodo Universali, restat Particularis.

CAPUT XXVI.

1. Particularis Methodus est, quæ certum aliquod & speciale thema disponitur.

2. Estq; vel thematis Simplicis, vel Compositi.

3. Methodus thematis simplicis est, quæ thema simplex legitime tractatur.

Ejus hic sit ordo. I. Definitio proponitur. II. Eadem secundum membra resolvitur hoc modo, ut. 1. Definitio

tio nominis explicetur, & si vox ambigua sit distinguatur. 2. Genus investigetur. 3. Causa respectu quidem essentia: materia & forma: respectu existentia, efficiens & finis. 4. Subjectum & objectum. III. Dividitur in partes, & integrantes. 2. Species. IV. Effecta, Adjuncta, accidentia, cognata, antecedentia, consequentia, aliaq; circumstantia considerantur. V. Diversa & opposita adduntur. VI. Comparata quandoq; interspergantur. VII. Deniq; Testimonia varia subjiciuntur.

[Philippus hunc ordinem observandum precipit, ut dicitur. 1. Quid vocabulum significet. 2. An res sit. 3. Quae sit. 4. Quae sint ejus partes. 5. Quae species. 6. Quae causa. 7. Qui effectus. 8. Quae adjacentia. 9. Quae cognata. 10. Quae pugnancia. Vbi observa quatuor. I. Nonnunquam esse supervacaneum de voce quaerere, ubi ejus significationem manifestet definitio, aut ipsa per se manifesta. II. Questionem AN SIT esse supervacaneam cum enim rei definitio, causa, partes, accidentia, &c. adduntur, necesse est eam esse. Et quid opus est quaerere, cum res omnium oculis praesto sit. III. Nonnunquam membra deesse aut species, Vbi aliis divisionibus, siquidem dividendum sit, utimur. IV. Nec semper cognata pugnancia itemq; comparata ac Testimonia praefenda. Sed cujuslibet prudentia eadem vel eligere, vel necesse utrolibet modo relinquitur.]

4. Methodus thematis Conjuncti est, quo thema conjunctum legitime pertractatur.

In eodem attendatur I. resti thematis sive thematis controversiae constitutio. II. Theseos confirmatio. Quae sumitur ex causis, effectis, subjectis, adjunctis, dissentaneis, comparatis, ortis, testimonio, pro diversitate thematis qualitate & affectione, nec non eligentia discretionem. III. Theseos adversarii positio. IV. Resolutionum ejusdem resolutio & solutio. V. Thematis repetitio & variorum collectio.

Sed tamen & in his Methodus arbitraria pro docentis vel
dicentis discretionem adhibetur. Exempla utriusque occurrunt
apud alios.

[*Observe hic ad calcem docendi causa. Me-
thodum & ordinem variè a Peripateticis distin-
gui. I. namque est ordo temporis, qui ad Hi-
stóricos & Chronológicos pertinet. II. Ordo ge-
nerationis, qui progreditur ab imperfectioribus
ad perfectiora. III. Ordo compositionis qui
progreditur a partibus integrantibus ad totum.
IV. Ordo divisionis, qui descendit a superio-
ribus ad inferiora. Unde Canon Logicus: Me-
thodus descendit, non ascendit. V. Ordo
perfectionis, qui progreditur a perfectioribus ad
imperfectiora. VI. Ordo resolutionis, qui à
toto integro ad partes integrales procedit. VII.
Ordo collectionis, qui ab inferioribus ad supe-
riora ascendit. VIII. Ordo dignitatis, qui à
digniori ad indigniora procedit. IX. Ordo do-
ctrinæ, qui a facilioribus incipit. X. Ordo ar-
bitrarius, quo promiscua quævis scribuntur, ut
sunt theses & alia. XI. Ordo sive methodus
prudentiæ, quæ accommodatur ad circumstan-
tias in praxi seu usu docendi, aut aliter materias
tractandi. Ideoque passiones quasdam habet, quas
vulgo crypses Methodi vocant. Nam quandoque
1. Homogenea quædam recipiuntur, ut defi-
nitionum, partitionum, transitionum lumina;
quæ est crypsis ellypsos sive defectus. 2. He-
terogenea quædam assumuntur, veluti digres-
siones à re, & longiores in re commorationes,
quæ*

qua est crypsis pleonasmī, & vocatur Digressio. 3. Ordo rerum vel invertitur, vel inflectitur, & quod consequens & posterius est, tractatur prius, qua est crypsis Inversionis, & dicitur Methodus Inversa, itemq; Synthesis. Sunt autem ea arte tractandæ, ut non videantur vim attulisse Methodo & confusionem peperisse, sed veluti precario ob aliquam necessitatem aut circumstantiam admissæ, quod monet Dn. Libav. fol. 610.]

F I N I S.

